

Zbiór został zredagowany bardzo starannie. W tekście zaznaczono oryginalną paginację z pierwodruków oraz dołączono nowszą bibliografię. Pośród rozlicznych pozycji dotyczących etyki nowotestamentalnej recenzowany zbiór zajmuje bardzo ważne miejsce.

Kraków

KS. JERZY CHMIEL

GÜNTER LANGE, *Kunst zur Bibel*. 32 Bildinterpretationen. Unter Mitarbeit von R. Hoppe-Sailer und H.-D. Schütz, Kösel-Verlag, München 1988, ss. 271, 32 ilustr. kol. i liczne ryciny.

Günter Lange (ur. 1932), profesor pedagogiki religijnej i katechetyki w wydziale teologicznym Ruhr-Universität w Bochum, redaktor naczelny czasopisma „Katechetischen Blätter”, przy pomocy dwóch współpracowników wydał komentarz interpretacyjny (co w terminologii niemieckiej nosi nazwę *Bildinterpretation*) do 32 kolorowych ilustracji z Biblii zatwierdzonej w 1979 r. przez niemiecką Konferencję Episkopatu do użytku szkolnego. Są to reprodukcje wybranych obrazów od sztuki katakumbowej po współczesną. Porządek reprodukcji został wyznaczony kluczem tematycznym historii zbawienia od dzieła stworzenia po Apokalipsę. Komentarze są rodzajem esejów: poruszają aspekt historyczny dzieła, jego powstanie, strukturę wizualną i ideową. Z ikonografią łączy się interpretacja tekstu biblijnego: jest to rodzaj historii oddziaływania (*Wirkungsgeschichte*) — sztuka staje się niejako zwierciadłem, w którym możemy zobaczyć tekst, a także przejrzeć się w nim sami. Następują dalej uwagi natury katechetycznej: wykład prawdy wiary w oparciu o stronę ikonograficzną reprodukcji, a w końcu medytacja nad samą prawdą. Komentarz-esej kończy krótka bibliografia przedmiotu. Całość jest pomyślana nowatorsko, kolorowe reprodukcje są wyśmienite. Książka ma wysoki walor dydaktyczny: uczy patrzeć na dzieło sztuki i umiejętności jego recepcji, a z drugiej strony przekazuje „naocznie” prawdy wiary. Współczesny gatunek „Biblia pauperum” — jakby bardzo się chciało, żeby był w języku polskim.

Kraków

KS. JERZY CHMIEL

KS. JÓZEF KULISZ SJ, *Jezus w świetle historii*, Warszawa 1989, Akademia Teologii Katolickiej, s. 68.

Historię poszukiwań Jezusa historycznego prześledził i zaprezentował nam ks. J. Kulisz SJ w publikacji *Jezus w świetle historii*. Pierwsza część sygnalizowanej publikacji omawia zagadnienie indywidualnych interpretacji Ewangelii, które doprowadziły do wytworzenia się postawy racjonalnej w podejściu do Biblii, a w konsekwencji do zakwestionowania jej historyczności i historyczności Jezusa.

W części drugiej otrzymaliśmy od ks. J. Kulisza obraz Jezusa w aspekcie „wydarzenia społecznego”. W ukazaniu historyczności Jezusa autor odwołał się do starej metody badania historii, opracowanej przez H. Lacordaire’a, według którego historia to „dzieje ludzkiej aktywności, tworzące swoistą całość przyczynową powiązanych elementów” (s. 31), które odczytuje się ze spisanych dokumentów. Zapis, aby miał walor historyczny (1) musi być dokumentem publicznym potwierdzonym przez współczesność, w której powstał, (2) spisane wydarzenia muszą być publiczne i (3) spisane wydarzenia muszą być elementem historii powszechnej. W tym ujęciu do historii przynależą i tworzy ją.

Zaprezentowane tu opracowanie ks. J. Kulisza *Jezus w świetle historii* stanowi cenny wkład we właściwe ustawienie ważnego problemu teologicznego: Jezus historii — Chrystus wiary. Jego niewątpliwą zaletą jest ukazanie Jezusa jako wydarzenia o szerokim podłożu społecznym, co jest ważnym dopowiedzeniem do argumentu za Jego historycznością. W takim ujęciu zagadnienia nowego znaczenia nabierają m.in. pozachrześcijańskie